

Opinnäytetyö (AMK)
Bioanalytikkokoulutus
Näytteenotto
2015

Fanny Othman

LABORATORIOHOITAJAN JA ASIAKKAAN VÄLINEN KOMMUNIKAATIO NÄYTTEENOTTOTILANTEESSA

– Ruotsinkielinen sanasto asiakkaan ohjaamisesta
näytteenottotilanteessa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Bioanalytikkokoulutus | Näytteenotto

Kevät 2015 | 28

Leila Tiilikka, TtM

Fanny Othman

LABORATORIOHOITAJAN JA ASIAKKAAN VÄLINEN KOMMUNIKAATIO NÄYTTEENOTTOTILANTEESSA

Suomessa ruotsia äidinkielenään puhuvien asukkaiden osuus on 5,4 % väestöstä. Varsinais-Suomessa puhutaan eniten ruotsia Turunmaan alueella ja Turunmaan lounaisosaaristossa. Turun asukkaista noin 6 % on ruotsinkielisiä. Kaksikielisessä kunnassa kansalaisilla on oikeus saada viranomaispalveluita suomeksi ja ruotsiksi.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia suomi-ruotsi -sanasto laboratoriohoitajille näytteenottotilanteeseen. Tavoitteena oli, että laboratoriohoitaja pystyy sanaston avulla selviämään näytteenottotilanteessa ruotsinkielisen asiakkaan kanssa. Opinnäytetyön tekijän tehtävänä oli havainnoinnin ja teorian avulla kerätä ja valikoida ruotsinkielisiä sanoja ja lauseita, joita laboratoriohoitaja voi käyttää ruotsinkielisen asiakkaan kanssa näytteenottotilanteessa.

Tämä opinnäytetyö oli toiminnallinen opinnäytetyö ja siitä syntyi tuotoksena sanasto. Sanaston tavoitteena oli laajentaa laboratoriohoitajan ruotsinkielistä osaamista ja kannustaa tätä käyttämään ruotsia ruotsinkielisten asiakkaiden kanssa. Sanaston avulla voidaan vähentää laboratoriohoitajan ja asiakkaan välisestä kommunikaatiosta johtuvia virheitä näytteenottotilanteessa.

Sanastossa on kuusi kappaletta. Ensimmäinen kappale käsittelee potilaan tunnistamista, ilmoittautumista ja kohteliaisuuksia. Toinen kappale käsittelee verinäytteenottoa ja kolmas kappale virtsanäytteen ohjeen antoa. Neljäs kappale käsittelee EKG-rekisteröintiä ja viides kappale MRSA-näytteenottoa sekä kuudes kappale käsittelee ensiapusanastoa. Sanastoon tuli yhteensä 25 sivua kansilehti mukaan luettuna.

ASIASANAT:

Näytteenotto, Asiakkaan ohjaus, Havainnointi, Sanasto

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Biomedical Laboratory Science | Specimen collection

Spring 2015 | 28

Leila Tiilikka, TtM

Fanny Othman

COMMUNICATION BETWEEN BIOMEDICAL LABORATORY SCIENTIST AND CLIENT IN SPECIMEN COLLECTION

The amount of Swedish speaking population in Finland is 5.4 %. In Finland Proper, the highest rate of Swedish speaking inhabitants is the Turunmaa area and in the South-Western archipelago of Turunmaa. In the city of Turku, 6 % of people speak Swedish as their mother tongue. In bilingual municipalities people have right to obtain authoritative services both in Finnish and Swedish.

The purpose of this thesis was to compile a Finnish-Swedish vocabulary for biomedical laboratory scientists to be used when performing specimen collection with a client. The task was to observe specimen collections and, based on theory, to collect and select Swedish words and phrases, which can be used by a biomedical laboratory scientist with a Swedish speaking client.

This was a functional thesis and its outcome was the vocabulary. The purpose of the vocabulary was to widen biomedical laboratory scientists knowledge of Swedish and to encourage he/she to use Swedish with Swedish speaking clients. The vocabulary helps to decrease misunderstandings between biomedical laboratory scientist and client in communication situations related to specimen collection.

The vocabulary consists of six chapters. The first chapter deals with identifying the client, registration, and courtesies. The second chapter deals with taking blood samples and the third one specimen of urine. The fourth chapter is devoted to EKG-registration and the fifth one to MRSA-tests. The sixth chapter contains first aid terminology. The vocabulary consists of 25 pages including the cover page.

KEYWORDS:

Specimen collection, Client guiding, Observation, Vocabulary

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 NÄYTTEENOTON OHJAUKSEN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Laboratoriohoitaja	7
2.2 Asiakkaan ohjaus	8
2.3 Kommunikaatio ja arkikieli	9
2.4 Aikaisemmat tutkimukset	10
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TEHTÄVÄT	12
4 OPINNÄYTETYÖN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS	13
4.1 Opinnäytetyön metodologiset lähtökohdat	13
4.2 Havainnointi	13
4.3 Sanaston toteutuksen suunnittelu	14
4.4 Aineiston keruu	15
4.5 Sanaston kirjoittaminen	18
4.6 Opinnäytetyön eettiset lähtökohdat	19
5 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS JA SEN TARKASTELU	21
6 POHDINTA	23
LÄHTEET	26

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa.

Liite 2. Havainnointilomake.

Liite 3. Suostumuslomake hoitajille/asiakkaille.

Liite 4. Medgivande för laboratorieskötarna/ klienterna.

Liite 5. Sanasto.

1 JOHDANTO

Suomen kunnat jaetaan kielilaissa suomenkielisiin, ruotsinkielisiin ja kaksikielisiin kuntiin. Valtioneuvoston asetuksella säädetään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan kuntien kielellinen asema. (Kielilaki 6.6.2003/423.) Viimeisin asetus on tehty vuosille 2013–2022. Tämän asetuksen mukaan Varsinais-Suomessa Turku on ainut kaksikielinen kaupunki, jossa asukkaiden enemmistön kieli on suomi. (Valtioneuvoston asetus kuntien kielellisestä asemasta vuosina 2013–2022 13.12.2012/53 v. 2013.)

Suomessa ruotsia äidinkielenään puhuvien asukkaiden osuus on 5,4 % väestöstä (Väestörekisterikeskus 2013). Ruotsinkielinen väestö keskittyy Uudellemaalle, Pohjanmaalle ja Varsinais-Suomeen. Varsinais-Suomessa puhutaan eniten ruotsia Turunmaan alueella ja Turunmaan lounaisaaristossa. Turun asukkaista noin 6 % on ruotsinkielisiä. (Svenskfinland 2014.)

Turun lähistöllä sijaitsevat Kemiönsaari ja Parainen. Näillä alueilla puhutaan enemmistökielenä ruotsia. (Valtioneuvoston asetus kuntien kielellisestä asemasta vuosina 2013–2022 13.12.2012/53.) Kemiönsaari ja Parainen kuuluvat molemmat Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin, joista tulee ruotsinkielisiä asiakkaita Turun alueelle (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä 2013).

Suomessa on kielilaki, jonka tarkoitus on turvata jokaisen oikeus saada viranomaispalveluita omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi. Kaksikielisessä kunnassa kansalaisilla on oikeus saada viranomaispalveluita suomeksi ja ruotsiksi. (Kielilaki 6.6.2003/423.) Terveystieteiden palvelun saanti suomeksi ja ruotsiksi säädetään terveydenhuoltolaissa. Kaksikielisten kuntien ja kuntayhtymien on järjestettävä terveydenhuollon palvelut suomeksi ja ruotsiksi. (Terveystieteidenhuoltolaki 30.12.2010/1326.) Potilaan ja asiakkaan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkaukseen säädetään kielilain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä. (Kielilaki 6.6.2003/423; Terveystieteidenhuoltolaki 30.12.2010/1326.)

Potilaan oikeuksista säädetään laissa potilaan asemasta ja oikeuksista. Laki määrää sosiaalihuollon laitoksissa annettavista terveydenhuollon palveluista, esimerkiksi lääkärin, sairaanhoitajan ja laboratorion palveluista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013.) Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785).

Valtiolla ja kunnilla on velvollisuus järjestää terveydenhuollon palveluja. Potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Potilasta on kohdeltava siten, ettei potilaan ihmisarvoa loukata ja että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan. Potilaan äidinkieli, yksikölliset tarpeet ja kulttuuri on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon hoidon aikana. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on laatia suomi-ruotsi-sanasto laboratoriohoitajalle näytteenottotilanteeseen. Tavoitteena on, että laboratoriohoitaja pysyy sanaston avulla selviämään näytteenottotilanteessa ruotsinkielisen asiakkaan kanssa. Opinnäytetyön tekijän tehtävänä on havainnoinnin ja teorian avulla kerätä ja valikoida ruotsinkielisiä sanoja ja lauseita, joita laboratoriohoitaja voi käyttää ruotsinkielisen asiakkaan kanssa näytteenottotilanteessa.

2 NÄYTTEENOTON OHJAUKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Laboratoriohoitaja

Laboratoriohoitaja, tunnettu myös bioanalytikkona, on Valviran laillistama terveydenhuollon ammattihenkilö, joka työskentelee kliinisessä laboratoriotyössä (Suomen Bioanalytikkoliitto ry 2014). Laboratoriohoitajat työskentelevät pääsääntöisesti terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon laboratorioissa (Turun ammattikorkeakoulu 2015). Laboratoriohoitajan työhön kuuluu asiakaspalvelutehtävät, näytteiden ottaminen ja niiden analysointi sekä tutkimustulosten luotettavuuden ja laadun varmistus (Suomen Bioanalytikkoliitto ry 2014).

Bioanalytikko (AMK) on 210 opintopisteen laajuinen ammattikorkeakoulututkinto. Kolmen ja puolen vuoden opintojen aikana opiskelijat saavat perusopinnoista, ammattiopinnoista, ohjatusta harjoittelusta, opinnäytetyöstä ja vapaasti valittavista opinnoista valmiudet toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä. (Turun ammattikorkeakoulu 2014.)

Terveydenhuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan henkilöä, joka on terveydenhuollon ammattihenkilöstö -lain nojalla saanut ammatinharjoittamisoikeuden tai ammatinharjoittamisluvan. Tällöin hän on oikeutettu käyttämään terveydenhuollon ammattihenkilön laillistettua tai nimikesuojattua ammattinimikettä. (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559; Valvira 2015.) Terveydenhuollon ammattihenkilöstö-lain tarkoituksena on edistää potilasturvallisuutta ja terveydenhuollon palvelujen laatua varmistamalla, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, pätevyys ja valmiudet (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559).

Perusopinnoissa opiskelija hankkii tarvittavan ammattikorkeakoulun asetusten mukaisen kielitaidon (Turun ammattikorkeakoulu 2014). Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista edellyttää opiskelijalta suomen ja ruotsin kielen taidon kaksikielisellä virka-alueella (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352). Korkeakoulututkinnon suorittaneelta henkilöltä vaaditaan kaksi-

kielisellä virka-alueella väestön enemmistön kielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa sekä toisten kielen tyydyttävää suullista ja kirjallista taitoa (Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 6.6.2003/424).

Opiskelijan on myös osattava yhden tai kahden vieraan kielen kirjallinen ja suullinen taito. Tällainen kielitaito katsotaan olevan ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta tarpeellinen. Poikkeuksen tähän asetukseen voi saada henkilö, joka on saanut koulusivistyksensä muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352.)

2.2 Asiakkaan ohjaus

Asiakkaan ohjaus on tilanne, jossa ohjaaja antaa suoria neuvoja asiakkaalle tarvittavasta asiasta. Toiminta on aktiivista ja tavoitteellista vuorovaikutusta asiakkaan ja ohjaajan välillä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014.) Ohjaus voidaan tarkemmin määritellä vuorovaikutussuhteessa rakentuvaksi, aktiiviseksi ja tavoitteelliseksi toiminnaksi, joka on sidoksissa potilaan ja hoitajan taustatekijöihin (Valtonen 2010, 6).

Laboratoriohoitajan tehtäviin kuuluu asiakkaan ohjaus näytteenottotilanteessa. Ohjausta annetaan myös tilanteissa, jossa asiakas ottaa näytteen itse joko laboratoriossa tai kotona. (Suomen Bioanalyttikoliitto ry 2014.)

Ohjauksen ymmärtämistä pyritään vahvistamaan antamalla suullisen ohjeen lisäksi myös kirjallinen ohje (Huslab 2012). Tieto tutkimuksen tärkeydestä antaa asiakkaalle motivaatiota noudattaa annettuja ohjeita. Ohjaajan on hyvä tunnistaa myös muita tekijöitä, jotka saattavat vaikuttaa asiakkaan tiedon ja taidon omaksumiseen ohjaustilanteessa. (Mikkonen 2012, 9.) Asiakkaalla voi olla eri oppimistyytlejä. Asiakas voi oppia kielellisesti, visuaalisesti tai tekemisen kautta. Myös kokonaisuuksien hahmottaminen ja tärkeiden yksityiskohtien muistaminen ovat yhteydessä ohjeiden ymmärtämiseen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Ympäristö vaikuttaa myös ohjauksen onnistumiseen. Ohjaajan on pyrittävä ha-
keutumaan asiakkaan kanssa rauhalliseen ja kiireettömään ympäristöön. Ohja-
ustilanteessa pitää varmistaa tietoturva. (Huslab 2012.) Ohjauksessa tulee
myös ottaa huomioon asiakkaan ikä, sukupuoli, fyysiset, psyykkiset sekä sosi-
aaliset taustatekijät, kuten esimerkiksi erilainen arvomaailma ja erilaiset terve-
ysuskomukset. Nämä asiat voivat vaikuttaa ohjaukseen ja asiakkaan ohjaustar-
peisiin. (Sairaanhoidtajaliitto 2014.)

2.3 Kommunikaatio ja arkikieli

Laboratoriohoitajan ja asiakkaan välinen kommunikaatio on esimerkki niin sano-
tusta professionaalista viestintäsuhteesta. Professionaalilla viestintäsuh-
teella tarkoitetaan tilannetta, jossa toinen osapuoli on tietyn alan ammattilainen
suhteessa toiseen osapuoleen. Professionaalisia viestintäsuhteita ovat esimer-
kiksi terveydenhoidon asiantuntija-asiakassuhteet (lääkäri/hoitaja-potilas tai te-
rapeutti-asiakas), pedagogiset suhteet (opettaja-oppilas, ohjaaja-ohjattava,
valmentaja-valmennettava) ja esimies-alaisuus. (Gerlander & Isotalus 2010,
6.)

Arkikieli ja arkikielisyys tarkoittavat epämuodolliseen ja epäviralliseen kielen-
käyttöön kuuluvia sanoja ja sanontoja. Arkikielisyys on tavallisia varsinkin
puheessa. Mielipiteet siitä, mikä on arkikielistä, vaihtelevat suuresti ja arkikielen
ja yleiskielessä välissä oleva raja-alue kasvaa koko ajan. (Grönros 2006.)

Näytteenotossa asiakas saa yleensä ohjeet yleiskielellä, erityisesti kaikki kirjalli-
set ohjeet ovat yleiskielellä tai jopa terveydenhuollon ammattikielellä kirjoitettu-
ja. Ne voivat olla asiakkaalle hankalia ymmärtää, jos laboratoriohoitaja ei osaa
"kääntää" niitä arkikielelle. (Järvi 2014.)

Asiantuntija-asiakassuhteet ajatellaan joskus virheellisesti pelkästään sisältöön
eli asiantuntijatietoon painottuvana ja unohdetaan viestintäsuhteen merkitys
työn tavoitteiden saavuttamisessa. Kuitenkin sisältö (esimerkiksi hoitajan oh-
jeet) asettuu aina johonkin suhdeympäristöön. Professionaalissa suhteissa
pyritään saavuttamaan tehtävän mukaiset tavoitteet. Asiantuntijatyö keskittyy

tavoitteelliseen toimintaan eikä ihmisten väliseen suhteeseen sinänsä. Hoitaja siis suuntautuu potilaaseen ja hänen oireisiin ja vointiin, ei keskinäiseen suhteeseen. Kuitenkin työtehtävä asettuu aina suhdekontekstiin. (Gerlander & Isotalus 2010, 6 - 7.)

Professionaaliset suhteet ovat epäsymmetrisiä siinä mielessä, että osapuolilla on erilaiset tiedot ja osaaminen sekä erilaiset oikeudet ja velvollisuudet. Osapuolilla on myös erilaisia odotuksia suhdetta kohtaan, mikä voi ilmetä erilaisina jännitteinä. Asiantuntija ja asiakas joutuvat kommunikoinnissaan kohtaamaan suhteeseen sisältyviä ristiriitaisia tekijöitä ja käsittelemään niitä. Keskeinen tehtävä on toimivan etäisyyden säätely viestintäsuhteessa. Tämä toteutuu, kun otetaan huomioon laboratoriohoitajan ja asiakkaan erilaisuus, tasavertaisuus ja itsenäisyys. (Gerlander & Isotalus 2010, 8 - 11.)

2.4 Aikaisemmat tutkimukset

Tulla (2012) on opinnäytetyössään laatinut ruotsiksi ja englanniksi erilliset ohjevihot tiettyihin valitsemiinsa tutkimuksiin kliinisessä neurofysiologiassa. Nämä vihot sisältävät sanoja ja lauseita, joilla laboratoriohoitaja haastattelee ja ohjaa asiakasta tutkimusten aikana. Lauseet on jäsennellyt tutkimuskulun mukaisesti. Suomenkieliset ja vieraskieliset lauseet ovat sijoitettu vierekkäin, mikä helpottaa lukemista ja ymmärtämistä. Opinnäytetyön tavoitteena on ollut parantaa vieraskielisen potilaan ohjauksen laatua ja sitä kautta lisätä tutkimustulosten luotettavuutta.

Mikkonen (2012) on opinnäytetyössään tutkinut potilasohjaukseen liittyviä haasteita silloin, kun aikaa asiakkaan kanssa on rajallisesti. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää potilaiden kokemus ohjauksesta laboratoriotutkimuksessa ja laboratoriohoitajien ammattitaidosta. Tutkimus oli kvantitatiivinen ja aineisto kerättiin kyselylomakkeiden avulla Lieksan ja Nurmeksen laboratoriossa. Tutkimustulosten mukaan potilasohjaus toteutettiin hyvin kyseisissä laboratorioissa. Henkilökunnalla oli aikaa ohjata potilaita ja ohjaus oli riittävää ja ymmärrettävää. Kehittämisehdotuksina olivat toivomukset vielä täsmällisimmistä ohjauksista.

Gustafsson ja Karlsson (2014) ovat opinnäytetyössään tutkineet sairaanhoitajien kokemuksia hoitotyössä, kun yhteistä kieltä ei ole ollut potilaan kanssa. Tutkimuksessa tarkasteltiin tilanteita, joissa joku henkilö, esimerkiksi tulkki tai potilaan lähiomainen, toimii tulkkina vuorovaikutustilanteessa sairaanhoitajan ja potilaan välillä. Tutkimus oli kvalitatiivinen kokemusperäinen tutkimus, joka toteutettiin haastatteluilla. Haastateltavana oli kahdeksan sairaanhoitajaa ensiavun vastaanotosta.

Gustafssonin ja Karlssonin (2014) tutkimuksen tulokset osoittivat, että yhteisen kielen puuttuminen voi johtaa väärinymmärryksiin sairaanhoitajan ja potilaan välillä. Sairaanhoitajat eivät myöskään suosineet tilanteita, joissa potilaan lähiomaiset toimivat tulkkina vuorovaikutustilanteessa. Sairaanhoitajat kokivat epävarmuutta tilanteissa, joissa erilainen kulttuurinen arvomaailma voi vaikuttaa tulkin tulkkaukseen. Osa sairaanhoitajista koki myös joutuvansa tekemään ylimääräistä työtä ja turhia tutkimuksia. Kun yhteistä kommunikointikieltä ei ollut, oli tilanne alttiimpi sellaisille väärinymmärryksille, jotka voivat vaikuttaa potilaan turvallisuuteen ja hoitoon. Tulkin käyttö koettiin parhaimmaksi apuvälineeksi, vaikka tulkin tulkkaus onkin aina subjektiivinen. Sairaanhoitajat kokivat, että tilanteet, joissa yhteinen kieli puuttui, asettivat korkeammat vaatimukset heidän ammattitaidolleen.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TEHTÄVÄT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on laatia suomi-ruotsi -sanasto laboratoriohoitajille näytteenottotilanteeseen. Tavoitteena on, että laboratoriohoitaja pystyy sanaston avulla selviämään näytteenottotilanteessa ruotsinkielisen asiakkaan kanssa. Opinnäytetyön tekijän tehtävänä on havainnoinnin ja teorian avulla kerätä ja valikoida ruotsinkielisiä sanoja ja lauseita, joita laboratoriohoitaja voi käyttää ruotsinkielisen asiakkaan kanssa näytteenottotilanteessa.

Sanaston tavoitteena on auttaa näytteenottotilanteessa, jossa laboratoriohoitajan kielitaito ei enää riitä ohjeistamaan ruotsinkielistä asiakasta. Sanaston tavoitteena on myös laajentaa laboratoriohoitajan ruotsinkielistä osaamista ja kannustaa tätä käyttämään ruotsia ruotsinkielisten asiakkaiden kanssa.

Sanasto tulee sisältämään sanoja ja lauseita, joiden avulla laboratoriohoitajat pystyvät opastamaan ja ohjaamaan ruotsinkielistä asiakasta näytteenottotilanteessa. Sanaston sanat ja lauseet pyritään pitämään selkeinä ja arkikielisinä, jotta laboratoriohoitaja ja asiakas ymmärtäisivät toisiaan.

Sanaston tavoitteena ei ole antaa lauseita tai sanoja yksittäisille tutkimuksille, vaan tavoitteena on saada kattava sanasto, jota voidaan käyttää näytteenottotilanteissa riippumatta tutkimuksesta. Sanastossa tullaan kuitenkin erittelemään sanasto ja lauseet sen mukaan, mistä näytetyypistä on kysymys. Sanasto tulee tietenkin myös sisältämään kohteliaisuuksia ja arkikielen sanontoja unohtamatta tärkeintä - asiakkaan tunnistamiseen tarvittavia sanoja ja lauseita. Sanastossa tullaan käsittelemään verinäytteenottoa, virtsanäytteen ohjeen antoa ja EKG-rekisteröintiä.

4 OPINNÄYTETYÖN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS

4.1 Opinnäytetyön metodologiset lähtökohdat

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutuu samalla kaavalla kuin tutkimuksellinen opinnäytetyö. Työn toteutus alkaa aihevalinnalla ja sen rajauksella sekä jatkuu tuotoksen tai tutkimuksen teolla. Lopuksi työ arvioidaan. Työhön kerätään tietoa ja materiaalia, josta syntyy tulos tai tuotos. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tuloksena syntyy tuotos. Tuotoksena voi syntyä esimerkiksi malli, opas, esite, perehdytyskansio tai prosessikuvaus. Opinnäytetyö toteutetaan tietyssä ympäristössä, jolloin se mahdollistaa vuorovaikutuksen eri toimijoiden kanssa. Tuotosta muokataan tekovaiheessa keskustelun, arvioinnin sekä palautteenannon ja vastaanottamisen avulla. (Salonen 2013, 5-6.)

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö. Opinnäytetyön tuotoksena syntyy sanasto, jota käytetään näytteenotossa Turun yliopistollisen keskussairaalan hematologian näytteenottopoliklinikan osastolla 933 ja Turunmaan sairaalan laboratoriossa. Opinnäytetyön tuotos jaetaan sähköisesti kyseisille osastoille.

4.2 Havainnointi

Havainnointi on aineistonhankintamenetelmä, jossa tutkittavasta ilmiöstä kootaan tietoa sitä seuraamalla ja tekemällä havaintoja (Jyväskylän yliopisto Koppa 2015). Havainnoinnin avulla voidaan saada välitöntä suoraa tietoa tietyn henkilön tai yksikön toiminnasta. Havainnoinnin avulla päästään lähelle luonnollista ympäristöä. Havainnointi on erinomainen menetelmä, kun halutaan saada aineistoa vuorovaikutuksista. Havainnoinnilla on myös huonoja puolia. Havainnointi saattaa häiritä tilannetta niin, ettei tilanne ole enää luonnollinen, eikä näin anna oikeaa vaikutelmaa tilanteesta. Havainnointilanteessa voi myös olla hankalaa kirjoittaa kaikki mahdollinen tieto muistiin. (Hirsjärvi ym. 2010, 212- 214.)

Havainnointi jaetaan systemaattiseen havainnointiin ja osallistuvaan havainnointiin. Systemaattinen havainnointi tehdään tarkasti rajatussa ympäristössä. Havainnointi pyritään tekemään ja tallentamaan systemaattisesti ja tarkasti. Tiedon tallentamiseen käytetään usein apukeinoja ja esimerkiksi tarkistuslistat ovat hyvin yleisiä. (Hirsjärvi ym. 2010, 214- 215.) Tässä työssä opinnäytetyön tekijä käytti havainnoimisessa systemaattista havainnointia. Tekijä käytti apukeinona liitteen 2 havainnointilomaketta. Havainnoimalla saatiin käsitys siitä, millaisia sanoja ja lauseita laboratoriohoitajat käyttävät näytteenottotilanteessa. Havainnoinnin aikana kootut sanat ja lauseet toimivat sanaston aineiston perustana ja tästä oli helppo lähteä kehittämään sanastoa eteenpäin teorian avulla.

4.3 Sanaston toteutuksen suunnittelu

Tämän opinnäytetyön aihe saatiin keväällä 2014 Turun yliopistollisen keskussairaalan hematologian näytteenottopoliklinikalta osastolta 933. Opinnäytetyölle haettiin tutkimuslupaa Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriltä joulukuussa 2014. Tutkimuslupa saatiin tammikuussa 2015 (liite 1). Tämä opinnäytetyö ei aiheutanut haittaa yksikön normaalille toiminnalle eikä kustannuksia opinnäytetyötä tarjoavalle organisaatiolle tai sairaalalle.

Turun yliopistollisen keskussairaalan hematologian näytteenottopoliklinikan osaston 933 laboratoriohoitajat toivoivat sanastoa, joka sisältäisi laboratoriohoitajalle tärkeitä sanoja ja lauseita, joita he voisivat käyttää ruotsinkielisen asiakkaan kanssa näytteenottotilanteessa. Opinnäytetyön tekijän kannalta oli hyvä, että opinnäytetyön aihe oli sellainen, että sen tuotos tulee tarpeeseen.

Opinnäytetyön tekijä kysyi osastolta, mitä aiheita osasto haluaa sanastoon. Aiheita tuli paljon. Tekijä valitsi kolme aihetta ja rajasi nämä laboratoriossa otettaviin näytteisiin. Aihevalinnoilla pystyttiin rajaamaan sanaston kokoa. Aiheiksi valittiin verinäytteenotto, virtsanäytteen ohjeen anto ja EKG-rekisteröinti. Tekijän saamien toiveiden takia sanastoon lisättiin vielä kappaleet, jotka käsittelevät MRSA-näytteenottoa ja ensiapua.

Sanaston sanat ja lauseet jaettiin eri näytteenoton aihealueisiin. Jokaista aihetta kohti opinnäytetyön tekijä havainnoi viisi kohtaamista laboratoriohoitajan ja asiakkaan välillä näytteenottotilanteessa ($n = 15 = 3 \times 5$).

4.4 Aineiston keruu

Tämän opinnäytetyön sanaston aineisto kerättiin havainnoimalla laboratoriohoitajan ja asiakkaan välistä kommunikaatiota näytteenottotilanteessa Turun yliopistollisessa keskussairaalassa hematologian näytteenottopoliklinikalla osastolla 933. Havainnointi suoritettiin tammikuussa 2015 kolmena peräkkäisenä arkipäivänä. Havainnointi suoritettiin aamupäivän aikana klo 8.30 – 12.30, jolloin oli eniten asiakkaita. Ruotsinkielisten asiakkaiden määrää ei pystytty etukäteen arvioimaan. Havainnoimalla ainoastaan ruotsinkielisiä asiakkaita aineistosta olisi tullut liian suppea. Tämän takia havainnoitiin suurimmaksi osaksi suomenkielisiä asiakkaita.

Havainnoinnissa käytettiin havainnointilomaketta (liite 2). Tämän lomakkeen alussa on kohdat päivämäärälle, paikalle ja laboratoriotutkimukselle. Lomakkeessa on kaksi saraketta: toinen sarake on sanoille ja sanonnoille ja toinen on huomioille sanan tai sanonnan käyttötilanteesta.

Turun yliopistollisen keskussairaalan hematologian näytteenottopoliklinikan osasto 933 oli luonnollista valita havainnointipaikaksi, koska opinnäytetyön aihe oli saatu sieltä. Paikka oli myös sopiva, koska siellä käy paljon asiakkaita näytteenotossa. Tämä mahdollisti sen, että havainnointi voitiin suorittaa kolmessa päivässä ja aineisto $n = 15$ tulisi täyteen.

Ensimmäisenä päivänä opinnäytetyön tekijä havainnoi yhteensä yhdeksän näytteenottotilannetta. Asiakkaista neljällä oli ainoastaan verinäyte, kahdella asiakkaalla ainoastaan EKG-rekisteröinti. Yhdellä asiakkaalla oli sekä verinäyte että EKG-rekisteröinti, ja kahdella asiakkaalla sekä verinäyte että virtsanäyte. Toisena päivänä havainnoitiin yhteensä seitsemän näytteenottotilannetta. Asiakkaista kolmella oli verinäyte, kolmella EKG-rekisteröinti ja yhdellä asiakkaalla virtsanäyte. Kolmantena päivänä havainnoitiin yhteensä viisi näytteenottotilan-

netta. Asiakkaista kahdella oli verinäyte, kahdella EKG-rekisteröinti ja yhdellä asiakkaalla virtsanäyte.

Kolmen päivän aikana opinnäytetyön tekijä havainnoi kahta laboratoriohoitajaa. Selkeyden vuoksi yhden päivän aikana havainnoitiin yhdellä laboratoriohoitajalla käyviä asiakkaita. Yhteensä havainnoitavia oli 21 asiakasta. Kolmen päivän aikana havainnoitiin yhteensä neljä virtsanäytteen ohjeen antoa, kahdeksan EKG-rekisteröintiä ja kaksitoista verinäytteenottotilannetta. Kolmen päivän aikana havainnoitiin ruotsinkielisiä potilaita yhteensä kaksi.

Opinnäytetyön tekijä pystyi havainnoimaan useampia tutkimuksia samalla havainnointikerralla, koska yhdellä havainnointikerralla asiakkaalla saattoi olla lähetteessä esimerkiksi sekä verinäyte että EKG-rekisteröinti. Tällaisessa havainnointitilanteessa saatiin yhdellä havainnointikerralla kahdesta eri aiheesta materiaalia sanastoon.

Turun yliopistollisen keskussairaalan hematologian näytteenottopoliklinikka toimii sekä vuoronumerolla että ajanvarauksella. Opinnäytetyön tekijä havainnoi kaikkina kolmena päivänä asiakkaita, jotka kutsuttiin sisään vuoronumerolla. Etukäteen ei voitu tietää, mitä tutkimuksia asiakkaalla olisi lähetteessä.

Asiakkaalta kysyttiin tutkimuslupaa, kun asiakas tuli huoneeseen. Kun opinnäytetyön tekijä oli saanut havainnointiluvan asiakkaalta, tekijä siirtyi kauemmaksi, eikä puuttunut näytteenottotilanteeseen. Usein asiakas kuitenkin keskusteli myös opinnäytetyön tekijän kanssa ja tällöin tekijä osallistui keskusteluun.

Opinnäytetyön tekijä otti havainnointilupia myös asiakkailta, joiden lähetteestä ei löytynytäkään aiheeseen sopivia tutkimuksia tai tutkimus oli tehtävä eri huoneessa. Tällöin opinnäytetyön tekijä hylkäsi havainnointilupapaperin, eikä ottanut sitä mukaan aineistoon.

Opinnäytetyön tekijä ei havainnoinut kahta näytteenottotilannetta, koska tekijä arvioi tilanteen sellaiseksi, että havainnointitilanne häiritsisi liikaa asiakasta ja näytteenottotilannetta. Tällaisissa tilanteissa tekijä poistui huoneesta.

Havainnoinnin aikana opinnäytetyön tekijä poimi hyödyllisiä ja oleellisia sanoja ja lauseita laboratoriohoitajan ja asiakkaan välisestä kommunikaatiosta näytteenottotilanteessa. Nämä hyödylliset ja oleelliset sanat ja lauseet opinnäytetyöntekijä käänsi ruotsin kielelle.

Havainnointipäivinä opinnäytetyön tekijä sai osaston laboratoriohoitajilta tarkentavia ehdotuksia siitä, mitä sanastoon tulisi ottaa mukaan. Esiin tuli esimerkiksi tilanne, jossa asiakkaalla on lähetteessä pyyntönä sekä veriryhmämääritys että sopivuuskoe. Tämän tilanteen laboratoriohoitajat kokivat hankalaksi selittää ruotsinkieliselle asiakkaalle.

Sanaston aineistoa täydennettiin havainnoimalla myös Turunmaan sairaalan laboratoriossa yhden aamupäivän ajan. Ajatus oli, että Turunmaan sairaalan laboratoriossa olisi enemmän ruotsinkielisiä asiakkaita ja näin saataisiin suoraa ruotsinkielistä tekstiä sanastoon. Havainnointipäivän jälkeen näytteenotossa oli käynyt vain yksi ruotsinkielinen asiakas.

Opinnäytetyön tekijä havainnoi Turunmaan sairaalan laboratoriossa yhden päivän aikana kolmea laboratoriohoitajaa ja yhtä toimistosihteeriä. Yhteensä havainnoitiin kolme näytteenottotilannetta. Asiakkaista kahdella oli ainoastaan verinäyte ja yhdellä asiakkaalla sekä verinäyte että EKG-rekisteröinti.

Turunmaan sairaalan laboratorio toimii ajanvarauksella. Kun asiakkaat saapuvat laboratorioon, heidän on ilmoitauduttava ensin ilmoittautumispisteessä. Tästä opinnäytetyön tekijälle oli paljon hyötyä, koska tekijä pystyi etukäteen valitsemaan havainnoitavat asiakkaat kielen ja tutkimusaiheen mukaan. Näin saatiin etukäteen tieto ruotsinkielisestä asiakkaasta. Ajan säästämiseksi opinnäytetyön tekijä kysyi asiakkaalta odotustilassa havainnointilupaa. Turunmaan sairaalan laboratorion ilmoittautumiskäytännöstä saatiin myös uutta materiaalia sanastoon.

4.5 Sanaston kirjoittaminen

Turun yliopistollisessa keskussairaalassa on käytössä hoitotyöntekijöille tarkoitettu sanasto ”Jag är här för dig” (Svenska Finlands folkting 2011). Tämä sanasto on selkokielineen suomi-ruotsi -sanasto, joka on hoitotyöntekijöille tarkoitettu viikko hoitotyöhön. Sanastossa on suomeksi sanoja ja lauseita, jotka on käännetty ruotsiksi. Opinnäytetyön tekijä pystyi hyödyntämään hoitotyöntekijöille tehdyn sanaston rakennetta, kun tekijä suunnitteli opinnäytetyön sanastoa.

Näytteenottotilanne alkaa aina asiakkaan tunnistamisella ja esivalmisteluohjeiden tarkastamisella (Tuokko ym. 2008, 10-16). Sanastossa asiakkaan tunnistaminen on sijoitettu ensimmäiseen kappaleeseen, koska jokaisessa näytteenottotilanteessa, riippumatta näytetyypistä, on asiakkaan henkilöllisyys varmistettava. Kun sanaston ensimmäiseen kappaleeseen sijoitetaan asiakkaan tunnistamiseen kuuluvat sanat ja lauseet, vältetään sanastossa toistoilta.

Kun asiakas saa lähetteen laboratorioon, hänelle on annettu ohje, miten näytteenottoon tulee valmistua. Näillä valmistautumisohjeilla on tarkoitus vakioida asiakkaan elimistön toimintoja siten, että eri kerroilla otettujen näytteiden tulokset ovat keskenään vertailukelpoisia ja tuloksia voidaan verrata viitearvoihin. Näin saadut tulokset kuvastavat mahdollisimman tarkasti asiakkaan terveydentilaa näytteenottohetkellä. Esimerkiksi verinäytteenotossa esivalmisteluohjeisiin hyvin usein kuuluu, että asiakkaan täytyy olla syömättä ja juomatta ennen verinäytteenottoa. (Tuokko ym. 2008, 29.) Tämän takia esimerkiksi sanaston kappale verinäytteenotosta alkaa kysymyksillä, jotka koskevat asiakkaan ruokailua.

Havainnointitilanteissa osalla asiakkaista oli mukana näytteitä, jotka oli otettu kotona. Näissä tilanteissa laboratoriohoitaja joutui kysymään asiakkaalta tärkeitä kysymyksiä näytteistä. Nämä kysymykset ovat oleellisia, kun halutaan varmistaa näytteen laatu ja analysointikelpoisuus (Tuokko ym. 2008, 29). Tästä aiheesta saatiin tärkeitä sanoja ja lauseita mukaan sanastoon.

Sanastoa lähdettiin kokoamaan kirjoittamalla puhtaaksi havainnointitilanteessa kirjatut sanat ja lauseet. Havainnointitilanteissa monet sanat ja lauseet toistuivat

ja niissä oli pieniä eroja. Näistä opinnäytetyön tekijä valitsi sopivimmat vaihtoehdot sanastoon.

Sanaston kappaleet jaettiin sanoihin ja lauseisiin. Opinnäytetyön tekijä halusi antaa ruotsiksi saman asian ilmaisuun useita eri vaihtoehtoja. Näin laboratoriohoitaja saisi itse valita, mikä hänelle sopisi parhaiten. Laboratoriohoitajat yleensä ymmärtävät ruotsinkielisiä lauseita, mutta niiden tuottaminen on vaikeampaa.

Työn aikana tehtiin yksi alustava versio sanastosta ja se annettiin kommentoitavaksi hematologian näyttöpoliklinikan osastolle 933 ja Turunmaan sairaalan laboratorioon. Osastolta saatujen parannusehdotusten avulla sanastoa muokattiin paremmaksi. Sanasto jaettiin kyseisille osastoille sähköisessä muodossa, mistä sen voi tulostaa itselleen osittain tai kokonaan.

4.6 Opinnäytetyön eettiset lähtökohdat

Tälle opinnäytetyölle saatiin tutkimuslupa tammikuussa 2015. Tämän opinnäytetyön aihe on tärkeä, koska tuotoksena saadaan suomi-ruotsi-sanasto. Sanastoa voidaan hyödyntää näyttötilanteissa, jossa laboratoriohoitajan kielitaito ei enää riitä ohjaamaan ruotsinkielistä asiakasta. Sairaana asiakas on heikko ja suojeuton ja tarvitsee palvelua omalla äidinkielellä (Svenska Finlands folkting 2011, 2).

Asiakkaalta ja laboratoriohoitajalta pyydettiin kirjallinen suostumus suostumuslomakkeella (liite 3, liite 4). Suostumuslomake allekirjoitettiin ennen havainnointitilannetta. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite käytiin tarvittaessa läpi myös suullisesti.

Havainnoinnissa kirjattiin ylös laboratoriohoitajan ja asiakkaan käyttämiä näyttötilanteita liittyviä sanoja ja sanontoja. Näyttötilannetta ei valokuvattu eikä videoitu, eikä keskustelua nauhoitettu.

Ennen havainnointia korostettiin sitä, että asiakkaan henkilöllisyys pysyy salassa. Asiakkaalla oli lupa kieltäytyä havainnointitilanteesta tai keskeyttää havain-

nointi missä vaiheessa tahansa. Asiakkaan henkilöllisyyttä tai taustatietoja ei kirjattu ylös missään vaiheessa havainnointia tai sen jälkeen.

Havainnoinnin aikana tehdyistä muistiinpanoista ei asiakasta pystytäkään jälkikäteen tunnistamaan. Mitään henkilötietoja, taustatietoja tai asiakkaan henkilöllisyyttä paljastavia tietoja ei siirtynyt opinnäytetyöhön tai sen tuotokseen. Laboratoriohoitajien henkilöllisyydet eivät myöskään tulleet esille opinnäytetyössä tai sen tuotoksessa.

Tämä opinnäytetyö tehtiin hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudattaen. Tässä opinnäytetyössä noudatettiin rehellisyyttä, tarkkuutta ja huolellisuutta koko opinnäytetyön ja tuotoksen teon aikana. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.) Suostumuslomakkeet ja havainnointilomakkeet arkistoitiin ja hävitetään asianmukaisella tavalla opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Opinnäytetyö saatiin valmiiksi ja julkaistiin keväällä 2015. Tämän opinnäytetyön ohjaajana toimi Leila Tiilikka.

5 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS JA SEN TARKASTELU

Tämän opinnäytetyön tuotoksena saatiin sanasto, jossa on yhteensä kuusi kappaletta. Ensimmäiseen kappaleeseen tuli yleisiä sanoja ja lauseita, joita esiintyy kaikissa asiakaskohtaamistilanteissa. Tämä kappale sisältää potilaan tunnistamista, ilmoittautumista ja kohteliaisuuksia. Toinen kappale käsittelee verinäytteenottoa ja kolmas kappale virtsanäytteen ohjeen antoa. Neljäs kappale käsittelee EKG-rekisteröintiä ja viides kappale MRSA-näytteenottoa sekä kuudes kappale käsittelee ensiapusanastoa. Sanastoon tuli yhteensä 25 sivua kansilehti mukaan luettuna.

Kappaleessa verinäytteenotto on myös sanoja ja lauseita, joilla ohjataan asiakasta tilanteessa, jossa asiakkaan lähetteessä on sekä veriryhmämääritys että sopivuuskoe pyydetty samaan aikaan. Kappaleessa virtsa on myös sanoja ja lauseita, jotka käsittelevät kotoa tuotuja näytteitä, klamydianäytteenottoa ja vuorokausivirtsan ohjeistusta.

Sanaston lauseet on pyritty kirjoittamaan näytteenoton kannalta kronologisessa järjestyksessä. Näin laboratoriohoitaja pystyy helposti seuraamaan ja etenevänsä sanastossa alusta loppuun näytteenoton aikana. Lauseita ei voi laittaa aakkosjärjestykseen. Sen vuoksi kronologinen järjestys on ainoa mahdollinen ja myös toimiva ratkaisu. Sanaston sanat oli luonnollista laittaa aakkosjärjestykseen suomenkielen mukaan. Kappaleiden alkuun kerätyissä sanoissa ei ole kaikkia sanoja, jotka esiintyvät lauseissa. Opinnäytetyön tekijä pyrki kokoamaan sinne tärkeimmät lauseissa esiintyvät sanat. Tekijä olettaa, että käyttäjä tutustuu sanastoon ennen sen käyttöä.

Opinnäytetyön tekijä halusi pitää sanaston helppolukuisena karsimalla pois turhat sanat ja asiat. Tekijä päätyi siihen, että suomenkielisissä lauseissa käytetään pääsääntöisesti sinä-muotoa, eikä teitittelyä. Joissain kohdissa käytettiin myös passiivia. Opinnäytetyön tekijä olettaa, että suomenkielinen laboratoriohoitaja osaa itse suomenkielisissä lauseissa muuttaa sinuttelun teitittelyksi tarpeen mukaan. Jos suomenkielisiin lauseisiin olisi otettu teitittely, sanaston luet-

tavuus olisi kärsinyt, koska suomen kieli on kieliopillisesti niin paljon monimutkaisempi kuin ruotsi. Ruotsin kielellä opinnäytetyön tekijä käytti sekä sinuttelua että teitittelyä.

Opinnäytetyön tekijä pohti paljon sitä, että pitääkö suomenkielessä lauseissa olla yksikön toinen persoona (sinä) sekä monikon toinen persoona (te). Tekijä halusi, että sanastosta tulisi helposti luettava. Jos suomenkielisessä lauseessa olisi sekä sinä- että te-muoto, suomenkielien lauseesta tulisi pitkä ja hankala lukea. Esimerkiksi lause ”Mihin aikaan olet/ollette viimeksi syönyt/syöneet tai juonut/juoneet?” on niin pitkä, että se ei olisi sanastossa mahtunut yhdelle riville. Sanastossa oli kuitenkin tärkeää antaa ruotsiksi lauseet sekä yksikön toisessa persoonassa että monikon toisessa persoonassa esim. Vilken tid har du/ni senast ätit eller druckit? Laboratoriohoitaja voi tilanteen mukaan käyttää yksikköä tai monikkoa (teitittely). Sanaston alkuun kirjoitettiin yleisiä kohteliaisuuksia. Opinnäytetyön tekijä toivoo, että laboratoriohoitaja käyttäisi asiakkaiden kanssa näitä kohteliaisuuksia. Sanastosta olisi tullut pitkä, jos sanaston alussa olevat kohteliaisuudet olisi lisätty jokaiseen lauseeseen erikseen.

Kaksi ruotsinkielistä laboratoriossa työskentelevää henkilöä ovat lukeneet sanaston läpi ja antaneet sanoihin ja lauseisiin kommentteja ja parannusehdotuksia. He ovat muun muassa korjanneet sanajärjestystä ja kielivirheitä. Myös yksi ruotsinkielinen henkilö, joka ei ole terveydenhoitoalalla, on lukenut sanaston läpi ja antanut korjausehdotuksia. Näiden korjausehdotusten avulla sanasto viimeisteltiin lopulliseen muotoon.

Sanasto tehtiin tekstinkäsittelyohjelmalla Microsoft Word 2007. Sanasto tabuloitiin: sanastossa suomenkieliset sanat ja lauseet ovat vasemmalla puolella ja ruotsinkieliset käännökset oikealla puolella. Sanaston sanat ja lauseet kirjoitettiin fontilla Times New Roman, fonttikoko 12. Sanastosta voisi tehdä pienen nidotun vihon, mikäli siihen saisi rahoitusta ja mikäli hematologian näyttö- ja poliklinikka sitä haluaisi.

6 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia suomi-ruotsi-sanasto laboratoriohoitajalle näytteenottotilanteeseen. Tavoitteena on, että laboratoriohoitaja pysyy sanaston avulla selviämään näytteenottotilanteessa ruotsinkielisen asiakkaan kanssa. Opinnäytetyön tekijän tehtävänä oli havainnoinnin ja teorian avulla kerätä ja valikoida ruotsinkielisiä sanoja ja lauseita, joita laboratoriohoitaja voi käyttää ruotsinkielisen asiakkaan kanssa näytteenottotilanteessa. Havainnointi ja sanasto saatiin tehtyä.

Sanaston tavoitteena on auttaa näytteenottotilanteessa, jossa laboratoriohoitajan kielitaito ei enää riitä ohjeistamaan ruotsinkielistä asiakasta. Sanaston tavoitteena on myös laajentaa laboratoriohoitajan ruotsinkielistä osaamista ja kannustaa tätä käyttämään ruotsia ruotsinkielisten asiakkaiden kanssa. Parantuneen kommunikaation avulla voidaan lisätä asiakkaiden tyytyväisyyttä hoitoalalla kuten Nørgaard (2011, 14) tutkimuksessaan toteaa.

Opinnäytetyön tekijä olisi voinut tehdä sanaston ilman havainnointiakin. Tekijä päätyi kuitenkin havainnoimaan, koska havainnoimalla näytteenottotilanteita sanastosta tulisi helpommin lähestyttävä, eikä kieli olisi liian ammattimaista. Havainnoimalla opinnäytetyön tekijä sai sanastolle sanoja ja lauseita, joista tekijä lähti muokkaamaan toimivia lauseita. Opinnäytetyön tekijä käytti sanaston teossa apuna Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin ohjepankkia, joista tekijä tarkisti muun muassa virtsanäytteen anto-ohjeen (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri 2014a; 2014;b). Opinnäytetyön tekijä tarkisti teoriaa EKG-rekisteröinnistä Hanna-Maarit Riskin artikkelista Moodi-lehdessä (2015, 26-27). Tekijä tarkasti myös teoriaa EKG-rekisteröinnistä Mansikkamäen ja Toivasen (2012, 11-14) opinnäytetyöstä.

Jokaista asiakasta kohti oli oma havainnointilomake. Samat lauseet toistuivat eri asiakkaiden kohdalla näytteenottotilanteessa. Jotta opinnäytetyön tekijä olisi välttynyt samojen lauseiden uudelleen kirjoittamiselta, tekijä käytti samaa havainnointilomaketta eri asiakkaiden kohdalla, joilla oli sama aihe (ve-

ri/virtsa/EKG) näytteenottotilanteessa. Tällöin tekijä joutui käyttämään ns. tutkimiehen kirjanpitoa eli joutui vetämään viivoja havainnointilomakkeiden oikeaan yläreunaan. Lomaketta voisi kehittää niin, että asiakkaiden määrä olisi helpommin seurattavissa. Lomakkeessa on kohta laboratoriotutkimus, joka pitäisi muuttaa näytetyypiksi, jotta siihen voisi kirjoittaa tutkimuksen aiheen (veri/virtsa/EKG).

Opinnäytetyön tekijä havainnoi Turun yliopistollisen keskussairaalan hematologian näytteenottopoliklinikalla ja Turunmaan sairaalan laboratoriossa. Tämä oli hyvä, koska näissä pisteissä oli erilaiset toimintatavat. Turunmaan sairaalan laboratorion saatiin tärkeitä sanoja ja lauseita esimerkiksi siitä, kun asiakkaat ilmoittautuvat ilmoittautumispisteessä.

Havainnoitavia oli yhteensä 24 asiakasta. Verinäytteenottotilanteita havainnointiin yhteensä 15 kappaletta, virtsanäytteen ohjeen antoa 4 kappaletta ja EKG-rekisteröintiä 9 kappaletta. Virtsanäytteen antajien määrä $n=5$ ei tullut täyteen. Yhden päivän aikana opinnäytetyön tekijä havainnoi alle 10 asiakasta. Määrä tuntuu melko pieneltä. Aineistoa ei kuitenkaan olisi kertynyt lisää, vaikka havainnoitavien määrää olisi lisätty. Tämä johtuu siitä, että hoitajat usein toistavat itseään näytteenottotilanteessa, koska näytteenottotilanne etenee yleensä tiettyssä järjestyksessä.

Kun opinnäytetyön tekijä päätti havainnoida Turunmaan sairaalan laboratoriossa, ajatuksena oli, että siellä olisi enemmän ruotsinkielisiä asiakkaita. Ruotsinkielisiä asiakkaita oli kuitenkin vain yksi yhden päivän aikana. Oli mahdollista, että osa asiakkaista oli kaksikielisiä, mutta valitsi kommunikaatiokielekseen suomen. Havainnointi Turunmaan sairaalan laboratoriossa oli siitä huolimatta hyödyllistä, koska laboratorion henkilökunta osasi hyvin ruotsia. Kun sanasto oli siellä kommentoitavana, henkilökunta antoi sanastoon paljon hyviä korjausehdotuksia.

Sanasto ei ole tarkoitettu ohjekirjaksi. Sanastoa ei saa käyttää tarkistamaan tutkimukseen ja näytteeseen vaikuttavia asioita. Laboratorionhoitajan on tarkis-

tettava erikseen Tykslabin ohjekirjasta tutkimukseen liittyvät asiat (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri 2015).

Vaikka laboratoriohoitajalla on käytössä tämä sanasto, on mahdollista, että asiakas ei ymmärrä ohjeistusta tai ymmärtää ohjeen väärin. Näytteenotto- ja ohjaustilanteessa voi tulla virheitä ja väärinymmärryksiä, vaikka laboratoriohoitajalla ja asiakkaalla olisi yhteinen äidinkieli. Sanaston avulla voidaan kuitenkin vähentää laboratoriohoitajan ja asiakkaan välisestä kommunikaatiosta johtuvia virheitä näytteenottotilanteessa.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla samanlainen englanninkielinen sanasto näytteenotosta. Opinnäytetyön tekijä suosittelee kuitenkin, että englanninkielinen sanasto ei olisi niin laaja kuin ruotsinkielinen sanasto. Englanninkieliseen sanastoon voisi riittää aiheeksi ainoastaan verinäytteenotto.

Toisena jatkotutkimusaiheena voisi olla sanasto, joka sisältäisi tutkimuksista lyhyitä selityksiä siitä, mitä tutkimuksilla tutkitaan. Nämä lauseet pitäisi olla niin yleisiä, että ne voisi selittää asiakkaalle, mikäli asiakas kysyy, mitä tutkimuksia hänestä on pyydetty. Lauseissa ei saa olla sellaisia lääketieteellisiä asioita, joita laboratoriohoitaja ei saa kertoa asiakkaalle.

LÄHTEET

Gerlander, M & Isotalus, P. 2010. Professionaalisten viestintäsuhteiden ääriviivoja. Puhe ja kieli, 30:1, 3-19.

Grönros, E.-R. 2006. Arkikielestä yleiskieleen. Kielikello 4/2006. Viitattu 24.5.2014. <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1728>

Gustafsson, J. & Karlsson, M. 2014. Sjuksköterskors upplevelser av att vårda patienter då det saknas ett gemensamt språk för verbal kommunikation. Kandidat-uppsats. Avdelningen för hälso- och vårdvetenskap. Gävle: Högskolan i Gävle. Saatavissa myös <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:711323/FULLTEXT01.pdf>.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Huslab 2012. Potilaan ohjaus näytteenottoon valmistautumisessa. Viitattu 20.5.2014. http://huslab.fi/preanalytiikan_kasikirja/potilaan_esivalmistelu/potilaan_ohjaus_naytteenottoon_valmistautumisessa.pdf

Järvi, U. 2014. Yhteinen kieli takaa yhteisen ymmärryksen. Tesso 1/2014. Viitattu 24.5.2014. <http://www.tesso.fi/artikkeli/yhteinen-kieli-takaa-yhteisen-ymmarryksen>

Jyväskylän yliopisto Koppa 2015. Havainnointi eli observointi. Viitattu 30.3.2015. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/havainnointi-eli-observointi-osallistuminen-ja-kenttaetyoe>

Kielilaki (6.6.2003/423).

Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta (6.6.2003/424).

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (17.8.1992/785).

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (28.6.1994/559).

Mansikkamäki, H. & Toivanen, A. 2012. Itseopiskelumateriaali lepo-ekg:n rekisteröintitilanteeseen. Opinnäytetyö. Bioanalytiikan koulutusohjelma. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Saatavissa myös https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49542/Mansikkamaki_Hanna_Toivanen_Anne.pdf?sequence=1

Mikkonen, K. 2012. Hoitoyksiköiden antama potilasohjaus laboratoriotutkimuksiin - Lieksan ja Nurmeksen laboratoriodien asiakkaiden kokemuksia potilasohjauksesta. Opinnäytetyö. Bioanalytiikan koulutusohjelma. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Saatavissa myös http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50658/mikkonen_kati.pdf?sequence=1

Nørgaard, B. 2011. Communication with patients and colleagues. An intervention study on the impact of a communication skills training course on health care professionals' ability to communicate with patients and colleagues. Danish Medical Bulletin 2011;58(12):B4359.

Riski, H-M. 2015. EKG-rekisteröinnin preanalytiikkaa. Moodi 1/2015.

Sairaanhoitajaliitto 2014. Ohjaus - tuttu, mutta epäselvä käsite. Viitattu 20.5.2014. https://www.sairaanhoitajaliitto.fi/amatilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoitaja-lehti/10_2006/muut_artikkelit/ohjaus-tuttu-mutta-epaselva_ka/

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Saatavissa myös <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Suomen Bioanalytikkoliitto ry 2014. Bioanalytikon ammatti. Viitattu 20.5.2014. http://www.bioanalytikkoliitto.fi/bioanalytikon_ammatti/

Suomen Bioanalytikkoliitto ry 2014. Näytteenotto. Viitattu 20.5.2014. http://www.bioanalytikkoliitto.fi/bioanalytikon_ammatti/erikoisalat/naytteenotto/

Svenska Finlands folkting 2011. Jag är här för dig.

Svenskfinland 2014. Ruotsinkieliset alueet. Viitattu 20.5.2014. <http://svenskfinland.fi/historyfin.htm>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013. Potilaan asema ja oikeudet. Viitattu 26.3.2015. <https://www.thl.fi/sv/web/laatu-ja-potilasturvallisuus/asiakas-ja-potilas/potilaan-asema-ja-oikeudet>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Tutkimus ja asiantuntijatyö. Työkalut. läkkäiden neuvontapalvelut ja hyvinvointia edistävät kotikäynnit. Lait, suositukset, kirjallisuus, käsitteet. Käsitteet. Viitattu 20.5.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/tyokalut/neuvontapalvelut/lait/kasitteet

Tulla, M-T. 2012. Potilaan ohjaus englannin ja ruotsin kielellä herätevastetutkimuksissa. Opinnäytetyö. Bioanalytiikan koulutusohjelma, Kliininen neurofysiologia. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, Saatavissa myös https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50465/Tulla_Mirva-Tuulikki.pdf?sequence=1

Tuokko, S.; Rautajoki, A. & Lehto, L. 2008. Kliiniset laboratorionäytteet – opas näytteiden ottoa varten. Helsinki: Tammi.

Turun ammattikorkeakoulu 2014. Bioanalytikon opetussuunnitelma. Tutkinon kuvaus ja rakenne. Viitattu 20.5.2014. https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/fet?ryhmyttyp=1&amk_id=2754565&lukuvuosi=&valkiel=fi&koulohj_id=2754968&ryhma_id=3025428

Turun ammattikorkeakoulu 2015. Bioanalytikko (AMK). Viitattu 26.3.2015. <http://www.turkuamk.fi/fi/tutkinnot-ja-opiskelu/tutkinnot/bioanalytikko/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 20.5.2014. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista (352/2003).

Valtioneuvoston asetus kuntien kielellisestä asemasta vuosina 2013–2022 (13.12.2012/53).

Valtonen, J, 2010. Potilas ohjaus - systemaattinen katsaus sisätautipotilaan ja hoitajan näkökulmasta. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Savonlinna: Saimaan ammattikorkeakoulu. Saatavissa myös http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21065/Valtonen_Jaana.pdf?sequence=1

Valvira 2015. Ammattioikeudet. Viitattu 1.4.2015. <http://www.valvira.fi/luvut/ammattioikeudet>

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri 2014. Ohjepankki. Virtsan klamydia- ja tippurinäytteenäyte (U-ChtrNho, U-CtGcNhO). Viitattu 25.2.2015. <http://ohjepankki.vsshp.fi/fi/2973/6245/>

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri 2014. Ohjepankki. Virtsanäytteen anto-ohje. Viitattu 25.2.2015. <http://ohjepankki.vsshp.fi/fi/2973/6230/>

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri 2015. TYKSLAB. Ohjekirja. Viitattu 15.4.2015. <http://webohjekirja.mylabservices.fi/TYKS/>

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä 2013. Yleisesittely. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. Viitattu 20.5.2014. <http://www.vsshp.fi/fi/esittely>.

Väestökisterikeskus 2013. Taskutiedossa tilastoja väestötietojärjestelmästä. Viitattu 20.5.2014. <http://www.vrk.fi/default.aspx?docid=7599>

LIITE 1: Havainnointilupa

Tyks-Sapa-liikelaitos

18.12.2014

Päätös T116/5/18.12.2014

TUTKIMUSLUPA (Toimintasääntö § 15)

Tutkimuksen numero:	T116/5/18.12.2014
Tutkimuksen nimi:	<i>Laboratoriohoitajan ja asiakkaan välinen kommunikatio näytteenotossa</i>
Tutkimuksen ajoitus:	2015
Vastuullinen tutkija:	Leila Tiilikka (Turun AMK)
Tutkittavien lukumäärä:	noin 15 laboratoriohoitajan ja asiakkaan näytteenottotilanteen havainnointia

Myönnetään luvan yllä mainittuun tutkimukseen. Edellytään, että tutkimuksesta ei aiheudu haittaa yksikön normaalille toiminnalle eikä muita kustannuksia sairaalalle.

Benita Pakke
Hoitaja

*Phyllis tutkimuksen
toiminta*

Hanna Mäkitäinen
Hanna Mäkitäinen
Toimitusjohtaja

29.12.2014

19.12.2014

Paula Grönroos
johtaja, TYKS/SAPA

JAKELU Tutkimuksen ja opetuksen vastuuhenkilö
Vastuullinen tutkija
Opinnäytetyön tekijät
Hoitotyön toimisto

Liite 2: Havainnointilomake

Pvm: _____

Paikka: _____

Laboratoriotutkimus: _____

Sana tai sanonta	Huomioita sanan tai sanonnan käyttötilanteesta

--	--

Liite 3: Suostumuslomake hoitajille/asiakkaille

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Suostumus havainnoitavaksi näytteenottotilanteessa

Opiskelen Turun ammattikorkeakoulussa bioanalytikkokoulutuksessa ja teen opinnäytetyötäni Tykslabin osastolle 933 kevään 2015 aikana. Opinnäytetyöni aiheena on suomi-ruotsi-sanaston tekeminen näytteenotosta. Tarkoituksena on laatia suomi-ruotsi-sanasto laboratoriohoitajan ja asiakkaan välisestä kommunikatiosta näytteenotossa. Sanastolla autetaan laboratoriohoitajaa tilanteessa, jossa hänen kielitaitonsa ei riitä ohjeistamaan asiakasta näytteenotossa.

Havainnoinnissa kirjataan ylös laboratoriohoitajan ja asiakkaan käyttämiä näytteenottoon liittyviä sanoja ja sanontoja. Näytteenottotilannetta ei valokuvata eikä videoida eikä keskustelua nauhoiteta.

Kerätty materiaali käsitellään luottamuksellisesti. Mitään henkilötietoja tai henkilökohtaisia asioita ei kirjata ylös missään vaiheessa havainnointia. Asiakasta tai hoitajaa ei voida tunnistaa lopullisessa työssä. Kerätty aineisto käsitellään ja hävitetään asianmukaisesti. Havainnointiin osallistumisesta on myös oikeus kieltäytyä ja sen voi keskeyttää missä vaiheessa havainnointia tahansa.

Annan luvan, että puhettani saa havainnoida näytteenottotilanteessa ja siitä saada tehdä muistiinpanoja. Ymmärrän, että havainnointiin osallistuminen on vapaaehtoista ja minulla on oikeus kieltäytyä tai perua suostumukseni milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän, että tiedot käsitellään luottamuksellisesti.

Opiskelijan allekirjoitus aika ja paikka

Hoitajan/Asiakkaan allekirjoitus aika ja paikka

Opiskelija
Fanny Othman

Ohjaava opettaja
Leila Tiilikka

Liite 4: Medgivande för laboratorieskötarna/ klienterna

Medgivande för observering under provtagningssituation

Jag studerar bioanalytik på Åbo yrkeshögskola och skriver mitt slutarbete under våren 2015. Slutarbetets syfte är att göra en finsk-svensk ordlista om provtagningssituationen. Målet är att göra en ordlista om kommunikationen mellan laboratorieskötaren och klienten under provtagningssituationen.

Syftet är att underlätta tillfällen då laboratorieskötarens språkkunskaper inte räcker till för att anvisa klienten under provtagningstillfället på klientens modersmål (finska/svenska). Under observeringen skrivs upp väsentliga ord och fraser som framkommer under provtagningen. Provtagningssituationen kommer ej att fotograferas, videofilmas eller att bandas in.

Det insamlade materialet bearbetas konfidentiellt. Inga personuppgifter eller annan personlig information skrivs upp under eller efter observeringen. Klienten eller laboratorieskötaren kommer ej att kunna identifieras i det slutliga arbetet. Det samlade materialet bearbetas och förstörs enligt korrekta kriterier.

Du har rätt att avstå från att bli observerad utan att behöva ange orsak. Du har även rätt att avbryta observeringen när som helst under provtagningen.

Jag ger mitt samtycke till att mitt tal får observeras och väsentliga ord och fraser antecknas under provtagningstillfället. Jag förstår att deltagandet i observeringen är frivilligt och att jag har rätt att avstå från observeringen utan att behöva ange orsak. Jag förstår att materialet kommer att behandlas konfidentiellt utan att min identitet avslöjas.

Studerandes signatur

Datum och ort

Laboratorieskötarens/ Klientens signatur

Datum och ort

Studerande
Fanny Othman
Turun AMK, bioanalytikon ko.

Handledande lärare
Leila Tiilikka
Turun AMK, bioanalytikon ko.

Liite 5

Opinnäytetyö (AMK)

Bioanalytikkokoulutus

Näytteenotto

2015

Fanny Othman

LABORATORIOHOITAJAN JA ASIAKKAAN VÄLINEN KOMMUNIKAATIO NÄYTTEENOTTOTILANTEESSA

– Ruotsinkielinen sanasto asiakkaan ohjaamisesta
näytteenottotilanteessa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SISÄLTÖ	1
1 POTILAAN TUNNISTAMINEN/ ILMOITTAUTUMINEN	2
1.1 Sanat	2
1.2 Lauseet	3
2 VERINÄYTTEENOTTO	4
2.1 Sanat	4
2.2 Lauseet	5
3 VIRTSA	9
3.1 Sanat	9
3.2 Lauseet	9
4 EKG	16
4.1 Sanat	16
4.2 Lauseet	16
5 MRSA	21
5.1 Sanat	21
5.2 Lauseet	21
6 ENSIAPU	23
6.1 Sanat	23
6.2 Lauseet	23

1 POTILAAN TUNNISTAMINEN/ ILMOITTAUTUMINEN

1.1 Sanat

Ole kiltti ja...	Var snäll och...
Voitko...	Kan du/ni.../Skulle du/ni kunna...
Haluatko...	Vill du/ni...
Yrittäisitkö...	Kunde du/ni försöka...
Jaksatko...	Orkar du/ni...
Pyydän sinua...	Jag ber dig/er...
Sopiiko sinulle...	Passar dig/er...
Ole hyvä	Varsågod
Kiitos	Tack
Anteeksi	Förlåt/ursäkta
Pieni hetki.	Ett ögonblick/vänta lite.
Tarvitsetteko apua?	Behöver du/ni hjälp?
Onko teillä henkilöllisyyspapereita/korttia/ ajokorttia/passia mukana?	Har du/ni med dig/er personbevis/ id- kort/körkort/pass/FPA-kort?
Teidän kutsutaan nimellä sisään.	Du/ni blir inkallad med ditt/ert namn.
Istu alas odottamaan.	Sätt dig/er ner och vänta.
ajanvaraus	en tidsbeställning/tidsbokning
varata aika	boka tid
tunnusosa	personbeteckningens slutdel/kontrollbe- teckning

1.2 Lauseet

Onko sinulla vuoronumero?	Har du/ni ett könummer?
Onko sinulla ajanvaraus näytteenottoon?	Har du/ni en tidsbeställning/tidsbokning reserverad för provtagning?
Haluatteko varata ajan näytteenottoon?	Vill du/ni boka tid för provtagning?
Mikä päivä sopisi teille parhaiten?	Vilken dag skulle passa dig/er bäst?
Mihin aikaan?	Vilken tid?
Tule vaan peremmälle/tule sisään.	Kom in/stig in.
Ole hyvä ja istu tuoliin.	Varsågod och sätt dig/er ner i stolen.
Mikä on sinun henkilötunnuksesi?	Vad är din/er personbeteckning?
Mikä on sinun syntymäaikasi?	Vad är din/er födelsetid?
Henkilötunnuksen loppuosa?	Slutdelen på personbeteckningen?
Ja saanko vielä nimesi?	Och kan jag ännu få ditt/ert namn?
Sinulla on täällä koneella lähete.	Du/ni har en remiss här på datorn.
Näyte on pyydetty tälle päivälle/huomiselle/ ylihuomiselle.	Proven har begärts till den här dagen/ tills imorgon/tills i övermorgon.
Minä otan nyt sinulta verikokeen.	Jag skall ta ett blodprov av dig/er.
Minä otan sinulta EKG:n eli sydänfilmin.	Jag skall ta av dig/er EKG alltså hjärt-film.
Lääkäri on pyytänyt sinulta virtsanäytteen.	Läkaren har begärt av dig/er ett urinprov.
Me emme saa kertoa/antaa vastauksia täältä laboratorista.	Vi får inte berätta/ge ut resultat/ svar här på laboratoriet.
Onko teillä jotain kysyttävää?	Har du/ni frågor?

2 VERINÄYTTEENOTTO

2.1 Sanat

ajanvaraus	en tidsbokning/tidsbeställning
akuutti	akut
ensiapu	akutvård/första hjälp
halvaantunut	förlamad
henkilötunnus	en personbeteckning
hoitava lääkäri	en behandlande/vårdande läkare
hoitava yksikkö	en vårdande enhet
hoitoyksikkö	en vårdenhet
kiireellinen näyte	ett brådskande prov
kutsu	en kallelse
kyynärtaive	ett armveck
käsi nyrkkiin	knytt näven
laastari	ett plåster
lasi vettä	ett glas vatten
lähete	en remiss
lääkeainemääritys	en läkemedelsbestämning
mustelma	ett blåmärke
näytteenotto	en provtagning
oma/lähin terveyskeskus	egen/närmaste hälsocentral
osasto	en avdelning
paastoa	fasta
pikanäyte	ett snabbprov
pistokohta	punktionsställe
pistää	sticka
potilas	en patient

pyyntö	en begäran
päivystys	dejourering/jour
päivystyspoliklinikka	akutmottagning
rasitus	en belastning
soittoaika	telefontid/ringtid
soittopyyntö	ett ringbud
sormenpää	fingerspetsen
suoni	en ven
syntymäaika	födelseid
tajuton	medvetslös
teippi	tejp
tippa	dropp
tyrehtyä	upphöra att blöda
vuoronumero	ett könummer
vuotaa	blöda
puudutusvoide/ puudutuslaastari	bedövingskräm/bedövningsplåster

2.2 Lauseet

Ehditkö istua hetken paikallaan?	Hann du/ni sitta stilla en stund?
Verenkierron ja hengityksen tasaamiseksi.	För att stabilisera/jämna ut/balansera blodcirkulationen och andningen.
Milloin/mihin aikaan olet viimeksi syönyt tai juonut?	När/vilken tid har du/ni senast ätit eller druckit någonting?
Oletko ollut syömättä ja juomatta?	Har du/ni varit utan att äta och dricka?
Oletko juonut aamulla kahvia tai teetä?	Har du/ni druckit morgonkaffe eller te?
Minä otan näytteet vaikka oletkin syönyt/ juonut.	Jag skall ta proven även om/fastän du/ni har ätit/druckit.
Kirjaan lähetteeseen, että olet syönyt/juonut.	Jag skriver in på remissen att du/ni ätit/druckit.

Potilas ei ole paastonnut/potilas on syönyt.	Patienten har inte fastat/patienten har ätit/druckit.
Onko sinulla kilpirauhaslääkitystä eli tyroksiinilääkitystä?	Har du/ni sköldkörtelmedicinering alltså tyroxinmedicinering?
Käytättekö muita lääkkeitä säännöllisesti?	Använder du/ni andra mediciner regelbundet?
Minä otan muutaman putken verta.	Jag skall ta några rör blod.
Onko väliä kummasta kädestä näyte otetaan?	Har du/ni skillnad från vilken hand provet tas?
Kumpi käsi/kyynärtaive?	Vilkendera hand/armveck?
Me voimme katsoa/vertailla molempia käsiä.	Vi kan titta på/jämföra båda armarna.
Minä otan näytteen kyynärtaipeesta.	Jag skall ta blodprovet från armvecket.
Onko käsi/käsivarsi leikattu?	Är handen/armen opererad?
Saako tästä kädestä ottaa näytettä?	Får man ta blodprov från den här handen?
Siitä kädestä ei saa ottaa verinäytettä.	Från den handen får man inte ta blodprovet.
Minun pitää ottaa näyte toisesta kädestä. Katson ensin vain kättäsi.	Jag måste ta provet från andra armen. Jag skall först bara titta på handen/armvecket.
Nojaa vaan taaksepäin selkänojaan.	Luta dig/er bara bakåt i ryggstödet.
Ojennatko kätesi.	Kan du/ni sträcka ut handen.
Tukekaa käsi käsinojalle.	Stöd armen på armstödet/på stolens armstöd.
Laitan tyynyn käden alle tueksi.	Jag sätter en dyna under armen som stöd.
Pidä käsi ihan paikallaan.	Håll handen helt stilla/på plats.
Laita käsi nyrkkiin/pidä käsi nyrkissä.	Sätt/håll handen i knytnäve.
Ei saa pumpata, pidä käsi nyrkissä koko ajan.	Man får inte ”pumpa” handen, håll knytnäven/handen fast hela tiden.
Se voi vaikuttaa tuloksiin.	Det kan påverka resultatet.
Sitten puhdistan.	Så putsar jag.
Ja sitten vähän pistää.	Och så sticker det lite.

Päästä vaan käsi nyrkistä.	Du/ni kan/får öppna knytnäven.
Sitten voit painaa siitä/tästä.	Så kan du/ni trycka där/här.
Paina sen hetken kun tarraan putket.	Tryck så länge jag namnger rören/ klistrar namnlapparna på rören.
Pidä kättä koukussa.	Böj armen i krok.
Kannattaa painaa, ettei tule mustelmaa.	Det lönar sig att trycka så att det inte blir/kommer blåmärke.
Tuleeko vielä verta/vuotaako pistokohta vielä?	Kommer det ännu blod från stick- hållet/blöder stickhållet ännu?
Vaihdetaan laput puhtaisiin.	Jag skall byta lapparna till rena.
Noin, laitetaan teipinpala.	Sådär, och så sätter jag en tejpbit på.
Ihoystävällinen teippi.	Hudvänlig tejp.
Teippi ei revi ihoa.	Tejpen river inte huden.
Tulokset tulevat seuraavana päivänä/ huomenna/ylihuomenna/ensi viikolla.	Resultaten är färdiga nästa dag/ imorgon/i övermorgon/nästa vecka.
Onko sinulla soittoaika lääkärille?	Har du/ni telefontid/ringtid till läkaren?
Lääkäri soittaa sinulle/teille vastauksista/ tutkimustuloksista.	Läkaren ringer till er om svaren/ undersökningsresultaten.
Kiireellinen näyte valmistuu tänään, yhden viiva kahden tunnin sisällä.	Ett brådskande prov blir färdigt idag, ungefär inom en till två timmar.
Näyte täytyy lähettää toiseen laboratorioon.	Provet måste skickas till ett annat labora- torium.
Näyte analysoidaan päivystyslaboratoriossa.	Provet analyseras i dejourlaboratoriet.
Voitte soittaa vastauksista hoitavalle yksikölle/ osastolle/omalle lääkärille/lähimpään terveyskeskukseen.	Du/ni kan ringa om svaren till er vårdande enhet/avdelningen/till er läkare/närmaste hälsocentral.
Mistä olet saanut lähetteen?	Varifrån har du/ni fått remissen?
Mistä lähete on pyydetty?	Varifrån är remissen begärd?
Sieltä saat varmasti vastauksenkin.	Därifrån får du/ni säkert svaren på prov- resultaten också.
Vastaukset saatte sieltä yksiköstä mistä lähete on kirjoitettu.	Provreslutaten får du/ni av den enhet som skrivit din/er remiss.

Kiitos, tämä on valmis.

Tack, så var det klart.

Sopivuuskoe

sopivuuskoe

förenlighetstest

ristikoe

korstest

Veriryhmää ja sopivuuskoetta ei saa ottaa samalla näytteenotokerralla.

Blodgrupps- och förenlighetstest får inte tas vid samma provtagningstillfälle.

veriryhmä

blodgrupp

veriryhmämääritys

bestämning av blodgruppen

verensiirto

blodtransfusion

veren saaja

blodmottagare

verenluovuttaja

blodgivare/donerare

verenluovutus

blodgivning

veriyksikkö

blodkomponent

henkilöllisyyskontrolli

identitetskontroll

Sama hoitaja ei saa ottaa molempia näytteitä.

Samma sköterska får inte ta båda proven.

Vaan toinen hoitaja ottaa toisen näytteen ja toinen hoitaja toisen näytteen.

Utan en sköterska tar första provet och andra sköterskan tar andra provet.

Halutaan varmistaa...

Vi vill försäkra oss om att...

Varmuuden vuoksi.

För säkerhets skull.

Sinun henkilöllisyys varmistetaan kaksi kertaa.

Du/ni kommer att bli identifierad två gånger.

Haluamme varmistaa henkilöllisyytesi.

Vi vill försäkra oss om din/er identitet.

Varmistetaan, että potilas on tunnistettu oikein.

Vi vill försäkra oss om att du/ni/patienten har blivit rätt identifierad.

Ristikoenäytteellä varmistetaan veriyksikön sopivuus teille/potilaalle.

Med korstestet försäkras vi oss om att blodkomponenten passar åt dig/er/patienten.

Kun tämä näyte on otettu, menette takaisin odotushuoneeseen ja toinen hoitaja kutsuu sinun/teidät kohta uudestaan nimellä.

När jag har tagit provet går du/ni tillbaka till korridoren/vänterummet och en annan sköterska kallar dig/er in med ditt/ert namn.

3 VIRTSA

3.1 Sanat

aamulla, aamupäivällä, iltapäivällä, illalla, yöllä	på morgonen, på förmiddagen, på eftermiddagen, på kvällen, på natten
huolellinen	omsorgsfull
jääkaapissa	i kylskåpet
kylmässä	kallt
käsisuihku	handdusch
lisäaine/säilöntäaine	tillsatsämne/konserveringsämne
luukku/kaappi	lucka/skåp
lämmin, lämpimässä	varm, varmt
näyteveessa	toaletten för provtagning

3.2 Lauseet

Teillä olisi pyyntönä virtsanäyte.	Du/ni har ett urinprov här på remissen.
Milloin olette käyneet viimeksi vessassa?	När har ni senast varit på toaletten?
Milloin olette viimeksi käyneet pissalla?	När har ni senast kissat/urinerat?
Onko virtsanäytteen anto teille tuttua?	Är du/ni bekant med hur man ger/lämnar ett urinprov i ett laboratorium?
Oletko ennen antanut virtsanäytteen laboratoriossa?	Känner du/ni till hur man ger/lämnar ett urinprov i ett laboratorium?
Tässä on tämä virtsanäytepurkki ja putket.	Har du/ni tidigare lämnat ett urinprov i ett laboratorium?
Liimaan/tarraan nimilapun putkiin jo valmiiksi.	Här är burken du/ni kissar/urinerar i och här är rören du/ni fyller med urinet.
Kertaan vielä ohjeen.	Jag klistrar/limmar fast etiketten med ditt/ert namn och födelsetid på burken/rören färdigt.
	Jag repeterar anvisningen för dig/er.

Aloittakaa pesemällä kädet.	Börja med att tvätta händerna.
Avatkaa näytenpurkin kansi ja laskekaa se pöydälle sisäpuoli ylöspäin.	Öppna provkärlets lock och sätt locket på bordet med lockets innersida uppåt.
	Öppna locket på provburken och ställ locket på bordet med insidan uppåt.
Purkin tai kannen sisäpuolelle ei saa koskea.	Kärlets och lockets innersida får inte beröras. Berör inte insidan av locket och kärlet.
Levittäkää häpyhuulet ja peskää ulkosynnyttimet käsisuihkulla.	Sära på blygdläpparna och tvätta genitalierna med handdusch.
Vetäkää esinahka taakse ja puhdistakaa virtsaputken suu käsisuihkulla tai 3-4 puhtaalla veteen kostutetulla WC-paperilla.	Dra förhuden bakåt och rengör urinrörsmynningen med handdusch eller använd tre till fyra WC-papper som fuktas med rent vatten.
Kuivaa kevyesti vessapaperilla pesukohta.	Torka tvättstället lätt med vessapapper.
Kerätkää noin 2/3 purkillista virtsaa keskeyttämättä virtsaamista.	Fyll burken ungefär 2/3 (två tredje delar) med urin/kiss utan att avbryta urineringsen.
Hieman yli puolenvälin.	Lite över hälften.
Piirrän tähän viivan avuksi.	Jag ritar hit ett sträck som hjälp.
Avaan valmiiksi hieman kantta, se on välillä tiukassa.	Jag öppnar locket färdigt, det kan sitta hårt fast.
Asianmukainen/oleellinen alapesu käsisuihkulla.	Lämplig/väsentlig undertvätt med handdusch.
Pese vedellä.	Tvätta med vatten.
Älä käytä saippuaa.	Använd inte tvål.
Ekaksi pyttyyn sitten purkkiin ja lopuksi taas pyttyyn.	Kissa/urinera först i byttan sedan i burken och till slut i byttan igen.
Älä katkaise virtsantuloa kun laitat purkin alle.	Avbryt inte kissflödet/urineringsen då du/ni kissar i burken.
Eli kesken virtsan sitten purkki alle.	Sätt alltså burken rakt under då du/ni kissar.

Loput voi/saa pissata pyttyyn.	Då burken är full kan du/ni kissa/urinera resten som vanligt.
Sulje purkki kunnolla kannella.	Stäng burken ordentligt med locket.
Kannessa on neula, suojan lapun/tarran alla.	I locket finns en nål, under skyddsetiketten.
Ota suoja pois.	Ta bort skyddsetiketten.
Aseta purkki pöydälle.	Ställ/Sätt burken på bordet.
Paina putki korkki edelleä näyteneulaa vasten alas saakka, kunnes virtsa noussut putkeen.	Tryck provröret med korken före ner mot provnålen, tills urinet stigit upp i röret.
Putki imee virtsan putkeen purkista.	Röret suger upp urinet ur burken.
Täytä molemmat putket.	Fyll båda rören med urinet.
Kääntäkää putkia rauhallisesti ylösalaisin 5-10 kertaa.	Sväng på rören långsamt upp och ner fem till tio gånger.
Putkessa oleva säilöntäaine sekoittuu virtsanäytteeseen.	Så att konserveringsämnet blandas med urinet.
Putkien korkkia ei saa avata.	Rörens korkar får inte öppnas.
Putkia ei saa ravistaa.	Rören får inte omskakas.
Putket säästetään ja laitetaan luukkuun/viedään laboratorioon.	Rören skall sparas och sättas i luckan/föras till laboratoriet.
Lopun virtsan saa kaataa/tyhjentää pyttyyn.	Resten av urinet i burken kan du/ni hälla/tömma i wc-byttan.
Aseta suojalappu/tarra purkin kanteen täyttökuopan/aukon päälle.	Placera skyddsetiketten tillbaka på burkens lock över påfyllningshålet.
Heitä näytepurkki roskeen.	Kasta bort burken i roskisen/sopkorgen.
Lokero seinässä.	Luckan i väggen.
Tuohon voit/pitää laittaa/asettaa pissanäytteen.	Där kan/skall du/ni sätta/ställa urinprovet.
Näytän sinulle näyteveissan.	Jag skall visa dig/er provtoaletten.
Kotoa tuodut näytteet	
kirjallinen ohje	skriftlig anvisning/instruktion
4 tuntia rakko aika	fyra timmar i urinblåsan

2 tuntia rakko aika	två timmar i urinblåsan
vähintään	minst
enintään	högst
aamun ensimmäinen virtsa	den första morgonurinen
Siitä seuraava virtsa, aamun toinen virtsa.	Där på följande urin, morgonens andra urin.
Näyte täytyy säilyttää kylmässä.	Provet måste bevaras kallt.
Onko näytettä säilytetty kylmässä?	Har provet bevarats kallt?
Onko näyte jäänyt?	Har provet frusit?
Putket ovat vanhentuneet.	Rören har blivit gamla.
Lisäaineen päivämäärä ei ole enää voimassa.	Konserveringsämnets datum har blivit gammalt.
Pahoillani, mutta näytettä ei voida analysoida.	Tyvärr, vi/man kan inte analysera provet.
Näyte ei ole säilynyt riittävän hyvin.	Urinet/provet har inte förvarats tillräckligt bra.
Tämä ei ole teidän vika.	Detta är inte ditt/ert fel.
Näytteestä ei voida tutkia pyydettyä tutkimusta.	Man kan inte analysera begärda undersökningar från provet.
Tulos voi olla viallinen.	Resultatet kan vara felaktigt.
Tulos ei ole luotettava	Resultatet är inte pålitligt.
Sinun pitää antaa uusi näyte.	Du/ni måste ge/lämna ett nytt urinprov.
Pystyttekö antamaan näytteen nyt, täällä laboratorioissa?	Har du/ni möjlighet att ge/lämna urinprovet nu, här på laboratoriet?
Onko helpompi ottaa näyte kotona?	Är det lättare för dig/er att ta provet hemma?
Tulostan ohjeen.	Jag printar ut anvisningen/instruktionerna.
Ohje löytyy myös netistä, tykslabin sivuilta.	Instruktionerna hittar du/ni också på nätet, på Tykslabens sidor.
Virtsanäytteen saa ottaa vain tähän näytteenottoastiaan.	Du/ni får ta provet endast i den här provburken.

Siirrä näyte purkista putkiin.

För över urinet från burken till rören efter du/ni kissat/urinerat färdigt.

Putkessa on tarra johon kirjoitat seuraavat tiedot...

Skriv upp på etiketten/tarran på röret/burken följande information...

Kirjoita putkiin näytteenottoaika ja päivämäärä, nimi ja henkilötunnus.

Skriv på rören provtagningstid och datum, namn och personbeteckning.

Laita virtsaputket tähän muovipussiin ja tuo ne meille, tai lähimpään laboratorioon.

Sätt rören i den här plastpåsen och hämta den till oss, eller till det närmaste laboratoriet.

Solmi pussi kiinni.

Knyt fast påsen.

Laita putket samaan muovipussiin.

Sätt rören i samma plastpåse.

Laita näyteputket/purkki erikseen muovipusseihin.

Sätt provrören/burken i olika plastpåsar.

Ota näyte aamulla kotona ja tuo se samana aamupäivänä laboratorioon.

Ta provet på morgonen hemma och hämta provet samma förmiddag till oss.

Säilytä jääkaapissa/kylmässä.

Förvara i kylskåpet/kallt.

Putki/näyte ei saa jäätyä.

Röret/provet får inte frysas.

Klamydia:

Ei alapesua.

Ingen undertvätt/förtvätt.

Pissaat suoraan purkkiin heti alussa.

Urinera/kissa rakt i burken från början.

Noin 1- 2 cm virtsaa riittää, loput saa pissata pyttyyn.

Ungefär en till två centimeter urin räcker, resten får/kan du/ni urinera/kissa i wc-byttan.

Piirrän tähän avuksi viivan.

Jag ritar hit ett sträck som hjälp.

Laita purkin kansi kiinni kun olet pissannut siihen.

Sätt fast locket när du/ni har kissat i burken.

Purkin voit jättää luukkukaappiin.

Burken kan du/ni sätta/ställa i luckan.

Vuorokausivirtsa:

vuorokausivirtsa

dygnsurin

24 tunnin virtsan keräys.

Tjugofyra timmars uppsamling av urin.

Onko sinulla kuukautiset?

Har du/ni menstruationsblödning?

Keräystä ei tule suorittaa kuukautisvuodon aikana.	Uppsamlingen bör inte utföras under menstruationsblödning.
Aloita keräys vaikka huomenna aamulla.	Börja uppsamlingen fast imorgon på morgonen.
Kirjoita ylös tasan milloin aloitatte keräyksen.	Skriv upp exakt när du/ni börjat uppsamlingen.
Esimerkiksi kello 7 aamulla.	Till exempel klockan sju på morgonen.
Virtsaa ensin rakko tyhjäksi WC-pyttyyn (ei keräysastiaan).	Urinera/kissa först blåsan tom i wc byttan (inte i uppsamlingsburken).
Siitä kaikki virtsa keräät kannuun/keräysastiaan.	Sen samlar du/ni upp all urin/kiss som kommer under ett dygn.
Seuraavana aamuun kello 7 pissaat vielä kerran keräysastiaan.	Kissa ännu nästa morgon klockan sju i uppsamlingsburken.
Merkitkää keräyksen alkamis- ja päättymisajankohta keräysastiassa olevaan tarraan.	Skriv upp på uppsamlingsburkens etikett exakt tidpunkt då uppsamlingen påbörjats och avslutats.
Osaatko arvioida virtsan määrän mitä sinulta tulee vuorokauden aikana.	Kan du/ni ungefär uppskatta hur mycket urin det kommer under ett dygn från dig/er?
Riittääkö tämä keräysastia sinulle?	Räcker den här uppsamlingsburken till dig/er?
Annan sinulle vielä pienempiä purkkeja mihin voi pissata ja siitä sitten kaataa keräyskannuun	Här är ännu små/mindre burkar vart du/ni först kan kissa och sen hålla över till uppsamlingsburken.
Aloita esim. sunnuntaiaamuna kello 7 ja jatkat siitä maanantaiaamuun kello 7.	Börja fast på söndag morgon klockan sju och fortsatt till måndag morgon klockan sju.
Niin saat silloin samana päivänä/maanantaina vietyä keräysastian laboratorioon.	Så för du/ni på samma dag/på måndag uppsamlingsburken till laboratoriet.
Säilyttäkää keräysastia keräyksen aikana jääkaapissa.	Förvara uppsamlingsburken i kylskåpet under uppsamlingen.
Merkitse päivämäärä ja ajan jolloin olet kerännyt näytteen.	Skriv upp datumet och klockslagen då du/ni samlat upp urinet.

Tuokaa näyte keräysastiassa osastolle,
poliklinikalle tai laboratorioon.

Mielellään samana päivänä kuin olet
lopettanut keräyksen.

Hämta uppsamlingsburken med
urinet till avdelningen, polikliniken
eller laboratoriet.

Helst samma dag som du/ni avslutat
uppsamlingen.

4 EKG

4.1 Sanat

ikä	ålder
lihasjännitys	muskelspänning
rapsuttaa	skrapa/krafsa
selälle	på rygg
sydänfilmi	hjärtfilm
tyyny	dyna
ylävirtalo paljaaksi	överkroppen bar

4.2 Lauseet

Mitään rasvaista ruokaa? Raskasta ateriaa?	Har du/ni ätit något fet mat eller en tung måltid?
kahvia, tee, alkoholia, kolajuomia, energiajuomia	kaffe, te, alkohol, cola-drycker, energidrycker
Poltatteko tupakkaa? Oletteko tänään polttanut?	Röker du/ni tobak? Har du/ni rökt tobak idag?
Se voi kiihdyttää pulssia.	Det kan höja pulssen.
Se voi kiihdyttää sydämen rytmiä.	Det kan öka hjärtats rytm.
Ei tarvitse ottaa pois kelloa/ rannekorua/sormuksia/ korvakoruja/kaulakoruja.	Man behöver inte ta bort armklockan/ armbandsur/ringar/ örhängen/halsband.
Suuret kaulakorut on hyvä riisua.	Stora halsband/smycken kan du/ni ta bort.
Laita kännykkä pois päältä.	Stäng av telefonen.
Hieman kauemmaksi laitteesta, omaan laukkuun, äänettömälle.	Lite längre bort från undersöknings-apparaten/datorn, ställ den i egen väska på ljudlöst.
Ottaisitteko rintakehä paljaaksi.	Kan du/ni ta överkroppen bar.

Paidan saa/pitää ottaa pois.	Skjortan skall tas av/bort.
Rintaliivit myös, kiitos mielellään.	Ta också av BH:n, tack.
Jalat/nilkat paljaaksi.	Fötterna/vristen bar.
Sukat voi ottaa pois.	Sockorna kan man ta bort.
Käännä lahkeita.	Vik upp byxbenen.
Kengät voit ottaa pois.	Du/ni kan ta av dig/er skorna.
Ei tarvitse ottaa pois.	Behöver du/ni inte ta av/bort.
Onko teillä sukkahousut?	Har du/ni strumpbyxor på er/dig?
Selin makuulle.	Lägg dig/er på rygg.
Kirjaan tiedot koneelle.	Jag skriver in uppgifterna på datorn.
Minkä ikäinen olette?	Hur gammal är du/ni?
Onko aiemmin otettu sydänfilmiä?	Har man tidigare tagit hjärtfilm av/på dig/er?
Aiempiä löydöksiä?	Har man tidigare upptäckt något speciellt?
Pistä/asetä tyyny hyvin pään alle.	Sätt dynan bekvämt under huvudet.
Ota mahdollisimman rento asento.	Ta en så avslappnande ställning som möjligt.
Nostan sinun lahkeita.	Jag lyfter lite på dina/era byxben.
Osaatko arvioida ihosi kunnon?	I hurudant skick är din/er hud?
Onko sinulla herkkä iho?	Har du/ni öm hud?
Otan/ajan vähän rintakarvoja pois.	Jag rakar bort lite brösthår.
Ihokarvat huonontavat käyrän laatua.	Hårstråna försämrar EKG-filmens kvalitet.
Ihokarvat estävät elektrodin kontaktin ihoon.	Hårstråna förhindrar elektrodernas kontakt med huden.
Puhdistan ensin ihoasi.	Jag rengör din/er hud först.
Voi tuntua hieman kylmältä.	Det kan kännas lite kallt.
Puhdistan ylävartalon ihoa/ rintakehän ihoa.	Jag rengör överkroppens hud/ bröstkorgens hud.

Puhdistusaine poistaa ihon uloimman rasvakerroksen ja mahdollisen lian.	Rengöringsmedlet tar bort hudens yttersta fettlager och eventuell smuts.
Nyt minä vähän rapsutan.	Så skrapar jag lite.
Rapsutus poistaa kuollutta ihokerrosta.	Skrapandet tar bort döda hudceller/dött hudlager.
Tunnustelen hieman rintakehääsi.	Jag skall lite känna/trycka på din/er bröstskog.
Etsin seuraavaksi elektrodipaikat.	Jag söker efter platserna för elektroderna.
Asettelen/laitetaan elektrodit paikalleen.	Jag sätter elektroderna på plats.
Vielä ranteet ja nilkat.	Och ännu handlederna och vristen.
Ja sitten vielä johdot /piihat kiinni.	Och sen sätts ännu trådarna/ ledningarna fast.
Onko sinulla hyvä asento?	Har du/ni en bra ställning?
Ota mahdollisimman rento asento.	Ta en så bekväm och avslappnande ställning som möjligt.
Sitten liikkumatta/ilman että liikutte.	Sen ligger du/ni helt stilla/utan att röra på er.
Silmät kiinni.	Du/ni kan blunda/sluta ögonen.
Pidä hetken silmät kiinni.	Slut ögonen för en stund.
Sitten puhumatta./Älä puhu.	Var utan att tala./Tala inte.
Yritä hengitellä ihan rauhallisesti ja normaalisti.	Försök andas helt lugnt och normalt.
Sitten makaatte hetken paikallaan.	Så ligger du/ni helt stilla en stund.
Ole ihan rennosti ja paikallaan.	Var helt avslappnad och stilla.
Pidä kädet sivulla.	Håll händerna på sidan.
Pidä kädet sängyn sisäpuolella.	Håll händerna innanför sängen.
Sängyn metalliosiin ei saa koskea.	Man får inte röra sängens metalldelar.
ihan rennosti	helt avslappnad
ihan paikallaan	helt stilla
Vaihdetaan elektrodi joka ei saa kontaktia ihoon.	Jag skall byta en elektrod som inte får kontakt med huden.

Täällä näkyy hieman lihasjännitystä.	Här syns lite muskelspänning.
Sinä hieman jännität.	Du/ni spänner dig/er lite.
Jännitätkö lihaksiasi?	Spänner du/ni musklerna?
Yritän minimoida teidän lihasjännitystänne.	Jag försöker minimera/minska på din/er muskelspänning så mycket jag kan.
Laitan tyynyn polvien alle tueksi.	Jag skall sätta en dyna under knäna som stöd.
Se auttaa rentoutamaan.	Det hjälper till att slappna av.
Onko kylmä?	Har du/ni kallt?
Ette saa liikkua.	Du/ni får inte röra på dig/er.
Sitten yrität olla puhumatta ja liikkumatta.	Försök att vara utan att tala och röra på dig/er.
Rento asento.	Avslappnande ställning.
Mukava asento.	Bekväm ställning.
Koeta olla aivan rentona.	Försök vara alldeles avslappnad.
Otan vielä toisen käyrän.	Jag tar ännu en hjärtfilm till.
Voitte repiä elektrodit irti ihosta.	Du/ni kan riva loss/lös elektroderna från huden.
Voitte nousta ylös.	Du/ni får/kan stiga upp.
Pääsettekö ylös?	Kommer du/ni upp?
Voit pyyhkiä tällä geeliä pois.	Du/ni kan torka bort gelen med den här.
Pyyhin vähän geeliä pois.	Jag torka bort lite gel från din/er hud.
Sitten voit laittaa vaatetta päälle.	Sen kan du/ni sätta på kläderna.
Oletko menossa lääkärille nyt?	Är du/ni påväg till läkaren nu?
Oletteko menossa nyt osastolle?	Är du/ni påväg till avdelningen nu?
Sydänfilmi menee sähköisesti lääkärille.	Hjärtfilmen går också elektroniskt till läkaren.
Annan mukaan sydänfilmin.	Jag ger med dig/er hjärtfilmen.
Annan teille paperiversion mukaan.	Jag ger med dig/er pappersversionen.

Voitte antaa sen hoitajalle osastolla.

Du/ni kan ge den åt sköterskan på
avdelningen.

5 MRSA

5.1 Sanat

kainalot	armhålor/under armarna
kartoitetaan	kartlägga
nenä	näsa
nivuset	ljumske
peppu	baken/rumpan/stjärten
suu/nielu/kaula	mun/svalg/hals
terveydentila	hälsotillstånd
väliliha/perineum	mellangård/perineum (delen som finns mellan anus och könsorganet)
seisten/makuulla	stående/liggande

5.2 Lauseet

Laitan tarvikkeet valmiiksi.	Jag förbereder instrumenten.
Otetaan näytteet nenästä, nielusta, kainaloista, nivusista ja välilihasta.	Vi skall ta proven från näsan, munnen, armhålor, ljumskarna och baken.
Bakteeri on tärkeä tutkia ennen leikkausta.	Det är viktigt att undersöka bakterien före en operation.
Jos on ollut Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin ulkopuolella.	Om man har varit utanför Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt.
Edetään ylhäältä alaspäin.	Vi börjar uppifrån och går nedåt.
Sitten otan ensin nenästä näyte.	Så tar jag först provet från näsan.
Katso ylöspäin kattoon. Taivuta päätä taaksepäin.	Titta uppåt i taket, böj huvudet bakåt.
Niin että pystyn näkemään sieraimet.	Så att jag ser näsborrarna.
Otan näytteen ihan siitä nenäaukosta vanupuikolla.	Jag tar provet helt innanför näsborren med en bomullspinne.

Sitten otetaan nielusta näyte.	Så tar vi nästa provet från munnen/ svalget.
Avaa suu/suu auki.	Öppna munnen/gapa.
Otan puutikun.	Jag tar en träpinne.
Painan hieman puutikulla kieltä niin saadaan nielu näkyviin.	Jag trycker på tungan med en träpinne /spatel så att jag ser svalget bättre.
Sitten otetaan kainaloista.	Så tar jag till näst ett prov från armhå- lorna.
Voitteko ottaa paidan pois.	Kan du/ni ta av dig/er skjortan/tröjan.
Otetaan molemmista kainaloista.	Jag tar provet från båda armhålorna.
Sitten otan nivusista.	Så tar jag från ljumskarna.
Nouskaa seisomaan.	Kan du/ni stiga upp.
Sitten saa laskea hieman housuja.	Så kan du/ni dra ner byxorna.
Siirtäkää vähän alushousuja.	Så kan du/ni dra underbyxorna åt sidan.
Sitten otetaan näyte pepusta.	Så tar jag provet från baken/rumpan.
Nostakaa peppua.	Kan du/ni lyfta på baken.
Voitteko kääntyä?	Kan du/ni svänga dig/er om?
Voitteko nojata eteenpäin.	Och så kan du/ni lite böja er framåt.
Levitä pakaroita.	Sära på skinkorna.

6 ENSIAPU

6.1 Sanat

kipu	smärta/ont
lasi vettä	ett glas vatten
pyörtyä	att svimma
rauhoitu	lugna ner dig/er/varva ner dig/er
rentoudu	slappna av

6.2 Lauseet

Tämä ei tee kipeää.	Det här ska inte göra ont för dig/er.
Onko teiltä otettu aikaisemmin verikoetta?	Har du/ni varit på blodprov tidigare?
Pelkäätekö?	Är du/ni rädd?
Mikä on vointi/ olo?	Hur mår du/ni?
Hengitä syvään.	Ta ett djupt andetag.
Hengitä syvään pari kertaa.	Andas djupt några gånger.
Muista hengittää.	Kom ihåg att andas.
Onko hengitysvaikeuksia?	Har du/ni svårt att andas?
Pidä silmät auki.	Håll ögonen öppna.
Avaa silmät.	Öppna ögonen.
Onko kipuja?	Känner du/ni smärta? Har du/ni ont?
Haluatko käydä maaten?	Vill du/ni lägga dig/er ner på rygg?
Selkänoja saadaan taaksepäin.	Vi får ryggstödet neråt/bakåt.
Odota haen toisen hoitajan.	Vänta, så hämtar jag en till sköterska.
Istukaa hetki siinä vielä.	Sitt en stund ännu i stolen.
Huojuuko päässä?	Går det runt i huvudet?
Pyörryttääkö/Huimaanko?	Har du/ni yrsel/svindlar?

Pyörryitte.

Nouse varovasti.

Du/ni svimmade.

Stig upp försiktigt.